

Nr 143

Utlåtande i anledning av riksdagens år 1965 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket, i vad berättelsen hänvisats till statsutskottet.

(1:a—5:e avd.)

Revisorernas berättelse har hänvisats till statsutskottet beträffande §§ 4—17, 19—20, 25—26, 30—32 och 34—36.

1:0) **Viss utrustning i utlandsrepresentationens fastigheter.** Under utrikesdepartementet, § 5, har revisorerna framhållit önskvärdheten av en vidgad utställningsverksamhet i utrikesförvaltningens lokaler (Del I, s. 37—43).

Utlåtande har avgivits av *chefen för utrikesdepartementets administrativa avdelning*, som bifogat en i samråd med byggnadsstyrelsen, Svenska institutet och Sveriges allmänna exportförening utarbetad promemoria i ämnet (Del II, s. 44—46).

Utskottet anser i likhet med revisorerna, att det är både lämpligt och i överensstämmelse med beskickningarnas allmänna uppgifter att svenska industriprodukter och alster av bildande konst m. m. kommer till synes i av dessa myndigheter disponerade lokaler. Såsom i förenämnda promemoria upplysts är denna fråga också föremål för uppmärksamhet vid den alltmer omfattande möblerings- och utrustningsverksamhet, som bedrivs av byggnadsstyrelsen i samråd med utrikesdepartementet. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att frågor rörande inredning av utrikesförvaltningens lokaler utomlands fr. o. m. den 1 juli 1963 överflyttats från utrikesdepartementets ekonomibyrå till byggnadsstyrelsens utrikesavdelning. Skäl synes utskottet tala för att denna verksamhet fullföljes och utvecklas i den mån medel härför finnes tillgängliga.

Utskottet har inhämtat, att utrikesministern med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 mars innevarande år tillkallat särskilda sakkunniga för att vara rådgivande organ i frågor rörande inredning och möblering av utlandsmyndigheternas kanslier och av bostäder åt utsända tjänstemän tillhörande utrikesförvaltningen. Enligt direktiven skall dessa sakkunniga stå till förfogande då mera omfattande inredningsplaner utarbetas samt vid utformningen av utrustningsnormer (såsom normer för kvalitet och standard) och vid övervägandet av princip- och funktionsfrågor.

Utskottet anser med hänsyn till vad sålunda förekommit någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av den av revisorerna aktualiserade frågan icke vara påkallad.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må lägga riksdagens revisorers berättelse i förevarande del till handlingarna.

2:o) **Den till försvarets civilförvaltning förlagda specialrevisionen.** Under försvarsdepartementet, § 6, har revisorerna uttalat, att frågan om ett slopande av försvarets civilförvaltnings specialrevision och dithörande arbetsuppgifters inordnande under riksrevisionsverket snarast bör upptagas till närmare prövning (Del I, s. 44—47).

Utlåtanden har avgivits av *försvarets civilförvaltning* samt gemensamt av *statskontoret* och *riksrevisionsverket* (Del II, s. 47—49).

Utskottet. Statskontoret och riksrevisionsverket har i sitt gemensamma remissyttrande erinrat om att i riksrevisionsverkets egen regi påbörjats en översyn angående verkets framtida arbetsuppgifter och organisation samt formerna för dess verksamhet. Härvid torde även frågan om specialrevisionernas ställning i förhållande till riksrevisionsverket komma att upptagas. Med hänsyn härtill bör enligt de båda ämbetsverkens mening för närvarande icke någon särskild utredning verkställas angående den av revisorerna aktualiserade frågan.

Utskottet anser att med närmare överväganden av nu ifrågavarande spörsmål bör anstå i avvaktan på resultatet av den pågående översynen.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må lägga riksdagens revisorers berättelse i förevarande del till handlingarna.

3:o) **Revisionsverksamheten vid försvarets materielförvaltande ämbetsverk.** Under försvarsdepartementet, § 7, har revisorerna förordat ett överförande till försvarets civilförvaltning av den revisionella verksamheten vid försvarets materielförvaltande ämbetsverk (Del I, s. 48—62).

Utlåtanden har avgivits av *försvarets civilförvaltning*, *statskontoret* och *riksrevisionsverket* (Del II, s. 49—53).

Utskottet. Revisorerna har funnit sig kunna konstatera, att de revisionella arbetsuppgifter, som ålagts försvarets materielförvaltande ämbetsverk, å ena sidan, och försvarets civilförvaltning, å andra sidan, i hög grad griper in i varandra och att det i praktiken föreligger en dubblering av kontrollverksamheten. Revisorerna har därför ansett, att frågan om ett

överförande till försvarets civilförvaltning av all revisionell verksamhet på förevarande område bör prövas.

Statskontoret har i sitt remissyttrande framhållit, att samma slag av verksamhet i princip endast bör bedrivas på ett ställe men att det underlag, varpå revisorerna grundat sitt uttalande, icke fullt klarlägger frågan rörande arten av det revisionsarbete, varom här är fråga. Enligt statskontorets mening skulle den av de materielförvaltande verken bedrivna revisionella granskningen — bortsett från viss förekommande rent kameral granskning — icke utan allvarliga olägenheter kunna överflyttas till försvarets civilförvaltning.

Utskottet har liksom riksrevisionsverket funnit svårt att på det av revisorerna redovisade underlaget draga några slutsatser angående omfattningen av förekommande dubbelarbete. Det synes utskottet dock i likhet med nämnda ämbetsverk motiverat, att — lämpligen genom försvarets civilförvaltnings försorg — en undersökning företages för att utröna, vilka kamerala revisionsuppgifter som innebär dubbelarbete och som utan olägenhet skulle kunna överföras till försvarets civilförvaltning. Utskottet förutsätter, att sådan undersökning kommer att ske utan särskild åtgärd från riksdagens sida.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må lägga riksdagens revisorers berättelse i förevarande del till handlingarna.

4:o) Tillhandahållande av varmbad åt personal vid försvaret. Under försvarsdepartementet, § 9, har revisorerna framställt vissa erinringar mot bestämmelserna rörande försäljningen av badbiljetter till försvarets personal (Del I, s. 68—71).

Utlåtanden har avgivits av *överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, försvarets intendenturverk, fortifikationsförvaltningen och riksrevisionsverket* (Del II, s. 58—63).

Utskottet. Revisorerna har ifrågasatt, om icke de nuvarande invecklade bestämmelserna om försäljning av badbiljetter till försvarets personal samt de i anslutning därtill meddelade omfattande redovisningsföreskrifterna bör slopas. De relativt obetydliga belopp, som inflyter av biljettförsäljningen, torde enligt revisorerna icke ens förslå att täcka de administrationskostnader, som är förenade med försäljningen.

Remissmyndigheterna har i allmänhet tillstyrkt, att de nuvarande bestämmelserna på området omarbetas. Fortifikationsförvaltningen har uttalat, att först ett klarläggande av förhållandena på olika orter kan ge underlag för ett bedömande av frågan om ett generellt slopande av det nuvarande systemet.

Utskottet, som anser den av revisorerna väckta frågan värd uppmärksamhet, vill erinra om att fortifikationsförvaltningen och försvarets intendenturverk omhänderhar de anslag, från vilka kostnader för bad bestrides. Med hänsyn härtill och till vad dessa båda myndigheter anfört kan det förutsättas, att revisorernas förslag blir närmare prövat utan någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen må lägga riksdagens revisorers berättelse
i förevarande del till handlingarna.

5:o) **Utbetalning av pension till svärdsmän och svärdsmedaljörer.** Under försvarsdepartementet, § 10, har revisorerna behandlat frågan om utbetalning av svärdspensioner (Del I, s. 72 och 73).

Utlåtande har avgivits av *försvarets civilförvaltning* (Del II, s. 64 och 65).

Utskottet. Revisorerna har erinrat om att Kungl. Maj:t år 1850 i samband med instiftandet av svärdstecknet och svärdsmedaljen förordnat, att ett visst antal svärdspensioner årligen skulle utgå till underofficerare och manskap efter erhållet avsked och sedan viss levnads- och tjänsteålder uppnåtts. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 11 maj 1956 skall svärdspension dock icke längre beviljas den som efter nämnda dag tilldelats dessa utmärkelser. Det ankommer på försvarets civilförvaltning att utfärda pensionsbrev och att översända detsamma till vederbörligt militärt förband, som sedan har att vidarebefordra pensionsbrevet till den pensionsberättigade samt att varje år utbetala pensionen.

Revisorerna har funnit enklast och mest praktiskt, att det överlåtes åt försvarets civilförvaltning att i fortsättningen centralt ombesörja allt det administrativa arbete, som sammanhänger med de ifrågavarande pensionerna.

Försvarets civilförvaltning har i sitt yttrande framhållit, att ämbetsverket icke har något att erinra mot att Kungl. Maj:t lämnar verket sådant medgivande. Mot bakgrund härav synes det kunna förväntas, att vad revisorerna anfört kommer att beaktas utan någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen må lägga riksdagens revisorers berättelse
i förevarande del till handlingarna.

6:o) **Enhetlig lottauniform.** Under försvarsdepartementet, § 11, har revisorerna förordnat en närmare undersökning om införande av en enhetlig lottauniform för de tre försvarsgrenarna (Del I, s. 74—76).

Utlåtanden har avgivits av *överbefälhavaren, försvarets intendenturverk och Riksförbundet Sveriges lottakårer* (Del II, s. 65 och 66).

Utskottet. Försvarets intendenturverk har i sitt remissyttrande framhållit, att ämbetsverket den 18 oktober 1965 hos Kungl. Maj:t hemställt om fastställelse av en för marinen och flygvapnet gemensam lottauniform, som i fråga om modell och tygkvalitet överensstämmer med arméns lottauniform. Därvid har emellertid förutsatts att marinens och flygvapnets uniformer alltjämt skall tillverkas i mörkblått tyg. Intendenturverket har vidare framhållit, att de besparingar, som revisorerna åsyftat, åstadkommes om ifrågavarande förslag vinner Kungl. Maj:ts gillande.

Utskottet har inhämtat, att Kungl. Maj:t genom generalorder den 27 april 1966 utfärdat föreskrift rörande gemensam uniform för kvinnlig frivillig personal vid marinen och flygvapnet. Detta beslut innebär en fastställelse av intendenturverkets förenämnda förslag.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit hemställer utskottet,

att riksdagen må lägga riksdagens revisorers berättelse i förevarande del till handlingarna.

7:o) **Beräkningen av statsmyndigheternas omkostnadsanslag.** Under finansdepartementet, § 25, har revisorerna framhållit angelägenheten av att skärpt uppmärksamhet ägnas frågan om beräkningen av myndigheternas omkostnadsanslag (Del I, s. 194—205).

Utlåtanden har avgivits av *försvarets civilförvaltning, statskontoret och riksrevisionsverket* (Del II, s. 130—133).

Utskottet. I förevarande paragraf har revisorerna framlagt resultatet av en av dem företagen undersökning av statsmyndigheternas omkostnadsanslag, vilken utvisar att de av riksdagen anvisade anslagen i stor utsträckning överskridits. De härav uppkommande merutgifterna hänför sig till ett stort antal myndigheter; för budgetåret 1964/65 har sålunda anslagsöverskridanden förekommit hos drygt 140 myndigheter, varvid dock icke medräknats fall då överskridandet ansetts vara av mera begränsad omfattning. Revisorerna har vidare konstaterat att merbelastningen av omkostnadsanslaget för många myndigheter är icke en tillfällig utan en tämligen regelbundet återkommande företeelse.

Utskottet anser i likhet med revisorerna angeläget att frågan om beräkningen av myndigheternas omkostnadsanslag ägnas skärpt uppmärksamhet i syfte att ernå en så god överensstämmelse som möjligt mellan anvisade anslag och faktiska utgifter. Särskilt när det gäller tillgodoseende av helt nya medelsbehov, vilka inte kunnat förutses vid anslagsberäkningen, finner utskottet att frågan om medelsanvisning bör underställas riksdagens

prövning i vanlig ordning eller i vart fall anmälas för riksdagen i sådana särskilda fall då riksdagsbeslut ej ansetts kunna avvaktas. På grund av det anförda och under hänvisning till vad i övrigt uttalats av revisorerna samt i de avgivna remissyttrandena föreslår utskottet att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför. Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet beträffande riksdagens revisorers berättelse i förevarande del anför.

8:o) **Statsmyndigheternas resekostnader.** Under finansdepartementet, § 26, har revisorerna understrukit vikten av att kostnaderna för tjänsteresor hålls nere under samtidigt beaktande av att effektiviteten i förvaltningsverksamheten inte härigenom eftersätts (Del I, s. 206—211).

Utlåtanden har avgivits av *försvarets civilförvaltning* och *riksrevisionsverket* (Del II, s. 133—135).

Utskottet. I förevarande paragraf konstaterar revisorerna att de totala kostnaderna för tjänsteresor inom statsförvaltningen ökat starkt och nu betydligt överstiger 100 milj. kronor om året. Några proportionellt sett särskilt stora överskridanden av för ändamålet anvisade belopp har emellertid inte påvisats, varför en tämligen god överensstämmelse mellan begärda och förbrukade belopp ansetts föreligga.

Utskottet instämmer med revisorerna i fråga om den betydelse tjänsteresor allmänt sett har för statsförvaltningens effektivitet. Samtidigt är utskottet ense med revisorerna om att kostnaderna för tjänsteresor numera nått sådan storlek att frågan om användningen av till förfogande ställda medel bör ägnas skärpt uppmärksamhet. På sätt revisorerna framhållit bör alla möjligheter tillvaratas att genom noggrann planering, samordning och rationaliseringsåtgärder i övrigt hålla kostnaderna för tjänsteresorna nere, under samtidigt beaktande av att effektiviteten i förvaltningsverksamheten inte härigenom eftersätts. Utskottet föreslår att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför och hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet beträffande riksdagens revisorers berättelse i förevarande del anför.

9:o) **Statens provningsanstalt.** Under handelsdepartementet, § 34, har revisorerna framhållit att det vid provningsanstalten tillämpade redovisningssystemet bör överarbetas i syfte att erhålla klarare och mera överskådliga regler för kostnadernas fördelning mellan verksamhetsgrenarna (Del I, s. 281—288).

Utlåtanden har avgivits av *statskontoret* och *statens provningsanstalt* (Del II, s. 194—199).

Utskottet. I förevarande paragraf tar revisorerna först upp frågan om samarbete mellan olika inom den statliga provningsverksamheten arbetande institutioner, bl. a. i syfte att fördela kostnaderna för instrumentanskaffning och undvika dubbelarbete. Frågan har ytterligare belysts i de avgivna remissyttrandena från statskontoret och statens provningsanstalt. Utskottet vill för egen del uttala sin anslutning till vad sålunda anförts i detta ämne.

Revisorerna berör vidare frågan om kostnadsredovisningen vid provningsanstalten. Av statskontorets remissyttrande i ärendet framgår att revisorernas önskemål härutinnan får anses i stort sett tillgodosett genom den programbudget som numera utarbetats.

Utskottet ansluter sig till den av revisorerna uttalade och av statskontoret biträdda uppfattningen att ersättning bör utges för all sådan vid provningsanstalten bedriven provningsverksamhet som ej avser forskning och utvecklingsarbete, oberoende av om uppdragsgivaren är statlig myndighet eller ej.

Slutligen vill utskottet fästa uppmärksamheten vid vad statskontoret i sitt remissyttrande anfört angående åstadkommande av enhetliga regler för kalkylering och taxesättning beträffande provningsuppdrag.

Utskottet, som anser att riksdagen bör ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört, hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet beträffande riksdagens revisorers berättelse i förevarande del anfört.

10:o) *Utnyttjandet av AB Atomenergis anläggningar*. Under handelsdepartementet, § 35, har revisorerna framhållit angelägenheten av att frågan om utnyttjandet på längre sikt av anläggningen i Studsvik på ett tidigt stadium av bolaget upptas till övervägande (Del I, s. 289—300).

Utlåtanden har avgivits av *statskontoret*, *universitetskanslersämbetet* (med bifogande av en promemoria angående licentiandutbildning) och *AB Atomenergi* (Del II, s. 199—207).

Utskottet. I förevarande paragraf har revisorerna tagit upp frågan om utnyttjandet av AB Atomenergis anläggning i Studsvik, vilken krävt mycket betydande investeringar och enligt uppgift f. n. är landets största samlade forskningsenhet. Revisorerna anser det vara av synnerlig vikt att anläggningens möjligheter kommer till användning även för andra statliga ändamål eller för landets industri och näringsliv över huvud. I sitt remissyttrande i ärendet har AB Atomenergi anslutit sig till revisorernas uppfatt-

ning och förklarar sig förutsätta, att den i årets statsverksproposition aviserade utredningen angående riktlinjerna för statens insatser på atomenergiområdet även kommer att behandla möjligheterna att utnyttja resurserna i Studsvik också för andra ändamål än atomtekniska.

Utskottet vill erinra om att särskilda sakkunniga tillkallats för utredning angående organisation av och statligt stöd åt industriell teknisk forskning. Enligt direktiven för nämnda utredning skall bl. a. undersökas vilka uppgifter olika statliga institutioner kan åta sig inom kollektiv industri-forskning och uppdragsforskning, en fråga som berör även AB Atomenergi. Vidare har särskilda sakkunniga tillkallats för att utreda statens fortsatta insatser på atomenergiområdet m. m. Av direktiven för sistnämnda utredning framgår att utredningen bör undersöka förutsättningar, former och villkor för det fulla utnyttjandet av atombolagets resurser för tekniskt utvecklingsarbete, även för andra syften än atomtekniska. Utskottet vill i anledning av revisorernas uttalanden i nu ifrågakvarande del anföra, att utskottet förutsätter att den av revisorerna upptagna frågan om utnyttjandet av atombolagets anläggningar kommer under prövning i samband med de pågående utredningarna inom förevarande område och föreslår att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet här anfört. Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet beträffande riksdagens revisorers berättelse i förevarande del anfört.

11:o) **Förening av tjänst med vissa uppdrag.** Under civildepartementet, § 36, har revisorerna till behandling upptagit vissa fall av tjänsts förenande med uppdrag (Del I, s. 301—303).

Utlåtanden har avgivits av *försvarets sjukvårdsstyrelse, riksrevisionsverket* och *karolinska mediko-kirurgiska institutet* (med bifogande av vissa yttranden) (Del II, s. 208—213).

Utskottet. De av revisorerna under förevarande paragraf behandlade särskilda fallen rörande förening av tjänst med visst uppdrag synes ha tillräckligt förklarats i de avgivna remissyttrandena och föranleder inte något uttalande från utskottets sida. I övrigt vill utskottet i detta sammanhang endast erinra om att, sedan revisorernas berättelse avgavs, en särskild sakkunnig tillkallats för att överse de bestämmelser som reglerar rätten för statstjänstemän m. fl. att inneha bisysslor. Utskottet hemställer,

att riksdagen må lägga riksdagens revisorers berättelse i förevarande del till handlingarna.

12:o) Övriga till statsutskottet hänvisade frågor. Beträffande följande paragrafer i riksdagens revisorers berättelse, nämligen

§ 4 Utrikesförvaltningens befattningsmedel med vissa ärenden rörande utländsk rätt,

§ 8 Arbetstidsreglering för militär och civilmilitär personal,

§ 12 Vissa statsägda enfamiljshus i Karlsborg,

§ 13 Riksförsäkringsverkets inspektionsverksamhet m. m.,

§ 14 Vissa beslutsformer inom de allmänna försäkringskassorna,

§ 15 Försäkringskassaförbundet,

§ 16 Utfallet av automobilskattemedlens specialbudget,

§ 17 Byggnadsstyrelsens avtal med arkitekter och konsulter,

§ 19 Statens järnvägars knutpunktstrafik för stycke gods,

§ 20 Restaurangrörelsen på tågfarjelederna över Öresund,

§ 30 Administrativa problem inom skolväsendet,

§ 31 Inköp av dentalmateriel m. m. och

§ 32 Uthyrning av vissa lokaler vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och Lunds universitet

har utskottet, med hänsyn till vad som i avgivna förklaringar eller i övrigt framkommit, funnit vad berättelsen innehåller inte föranleda något utskottets uttalande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må lägga riksdagens revisorers berättelse i förevarande delar till handlingarna.

Stockholm den 22 november 1966

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herr Näsström, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Birger Andersson, Ivar Johansson, Fritz Persson, Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Harry Carlsson, Rönnberg, Åkerlund, Nyman, Karl-Erik Eriksson och Johan Olsson; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Blidfors, Almgren, Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, fröken Elmén, herrar Nihlfors, Johansson i Norrköping, Björkman, Nelander, Blomkvist, Nilsson i Kristianstad och Sjönell.